

Kırsal Alanların Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi – Artvin İli Arhavi İlçesi Örneği

Ceyhun AKYOL^(*) - Sinan GÜNER^(**)
Yener OĞAN^(***) - Ekrem AYDIN^(****)
Rahime YÜCE^(*****) - Tuncay ULUYURT^(*****)

Öz: Artvin iline bağlı olan Arhavi ilçesi; tarihi, kültürel ve yöresel değerler ve tahrip edilmemiş doğal yapısıyla turizme açılacak önemli kırsal alanlara sahiptir. Arhavi'nin kırsal turizme açılacak alanlarını keşfetmek, yörenin tarihi, kültürel ve geleneksel değerlerini açığa çıkararak tanıtımını sağlamak, il ve ilçeye önemli katkılar sağlayacaktır. Çalışmamızın ilk bölümünde kırsal turizmin gelişme nedenleri ile kırsal turizmin kırsal kalkınmaya etkileri üzerinde durulmuştur ve ikinci bölümde Arhavi'nin turistik çekicilikleri, Arhavi köylerinin potansiyel kırsal turizm değerleri ile mevcut kültürel değerleri hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Çalışmamızın son bölümünde ise sonuç ve öneriler üzerinde değerlendirme yapılmıştır. Araştırmamızın yöntem kısmında ilk olarak kapsamlı literatür taraması yapılarak veri toplanmıştır. Sonraki aşamada, Arhavi ilçesine bağlı toplam 30 köyde yörenin ileri gelenleri (muhtar, öğretmen, köy imamı vb.) ile görüşmeler yapılarak elde edilen bilgiler doğrultusunda yörenin turistik ürün değeri taşıyan tarihi ve doğal yapıların konumları tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda, Arhavi'nin keşfedilmemiş kırsal turizm değerlerinin açığa çıkarılarak turistik hareketlerin bu yörelere çekilmesi beklenmektedir. Böylelikle hem kırsal alanlar turizme açılacak, hem de yerli ve yabancı turistlere gezilecek yerler açısından yarar sağlamış olacaklardır. Köy halkının turizmden gelir elde etmesi de bu çalışmanın beklenen sonuçları arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Arhavi, Kırsal Turizm, Köy

-
- *) Öğr.Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Meslek Yüksekokulu
(e-posta: ceyhunakyol@artvin.edu.tr)
- ***) Doç. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi
(e-posta: sinan_guner@hotmail.com)
- ****) Öğr.Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Meslek Yüksekokulu
(e-posta: oganyener@artvin.edu.tr)
- *****) Öğr.Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Meslek Yüksekokulu
(e-posta: ekrem_aydin81@hotmail.com)
- *****) Öğr.Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Meslek Yüksekokulu
(e-posta: rbalta8@hotmail.com)
- *****) Öğr.Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi Meslek Yüksekokulu
(e-posta: tuncayuluyurt@hotmail.com)

Determination of Tourism Potential of Rural Areas – The Case of Artvin-Arhavi

Abstract: *Arhavi district, the province of Artvin, has historical, cultural and local values and important rural areas that can be opened to tourism with its natural beauty which have not been destroyed yet. To explore Arhavi's rural areas, in order to promote tourism by releasing the area's historical, cultural and traditional value, will make important contributions to province and district. In the first part of our study, we have focused on the reasons of the development of rural tourism and the effects of tourism in rural development. In the second part, we have given detailed information about the touristic attractions of Arhavi, the potential rural tourism values and existing cultural values of Arhavi's villages. In the last part of this study, evaluation has been made on the result and suggestions. Related to the method of our research, firstly data was collected by comprehensive literature review. Accordingly, the locations of the historical and natural structures which have touristic value of the region were selected according to the information obtained from the interviews with the elders of the region (reeve, teacher, imam) in 30 villages of Arhavi. At the end of this study, it is expected to draw touristic activities in these regions by revealing rural tourism values of Arhavi. In this way, both rural areas will be opened to tourism and it will be beneficial for domestic and foreign tourists about the places to visit. Generating an income from tourism of village people is among the expected results of this study.*

Keywords: *Arhavi, Rural Tourism, Village*

Giriş

Kırsal turizm, sürdürülebilirlik yaklaşımlarından hareketle giderek daha fazla ilgi gören ve geliştirilmekte olan bir turizm çeşididir. Bazı kaynaklarda tarım ve çiftlik turizmi biçiminde adlandırılan kırsal turizme ait çok sayıda tanımlamayla karşılaşmak mümkündür. Tanımların bazılarında faaliyetlerin gerçekleştiği yerlere ait düşük nüfus yoğunluğu ön plana çıkarılırken, bazılarında ise turistlerin yerleşimlerin geleneksel, doğal ve tarihsel özelliklerine yönelik beklentileri önem taşımaktadır. Kırsal turizm, amacı tarımsal ya da yerel değerlerle iç içe bulunarak hoşça zaman geçirmek olan turistlere, beklentileri doğrultusunda konaklama, yiyecek içecek ve diğer hizmetleri veren küçük ölçekli işletmelerin yer aldığı küçük yerleşimlerde gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006:12). Kırsal alanı turizm açısından değerlendirdiğimizde; 'deniz turizmi merkezleri dışında kalan, kentsel yerleşimlerden uzak, kırsala özgü doğa ve kültürel hayatın korunduğu, oldukça tenha ve kırsal hayatla ilgili çeşitli aktivitelerin gerçekleştirildiği yerler' olarak tanımlayabiliriz (Çeken vd., 2007:6). Ayrıca kırsal turizmi, insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki ziyaretleri, buralardaki tarım üreticilerinin ürettikleri mal ve hizmetleri yörenin doğal dokusuna uygun mekânlarda talep ederek ve yörede para arttırma arzularını minimize ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünü olarak da tanımlayabiliriz (Küçükaltan, 2002:312).

Kırsal turizmin gelişme nedenleri

Kırsal turizm son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaygın bir biçimde uygulanan bir turizm türüdür. Kırsal turizmin son dönemde popüler bir turizm türü olmasının başlıca sebepleri olarak; tüketicilerin deniz, kum ve güneş şeklinde özetlenen klasik kitle turizminden sıkılmaları, turizmin ülkelerin tüm bölgelerine yayma ve dört mevsim turizmden yararlanma anlayışının gelişmesi, turist profilinin değişmesi ve turistlerin çevre bilincinin artmasıyla doğaya özlem, ilginç yerleri gezme-görme, otantik kültürleri tanıma arzusunun artması, yani insanların tatil ve turizm anlayışlarına ilişkin beklentilerinin değişmesi, kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesinde tarımsal kalkınma ve kırsal sanayi yaklaşımlarının yanında kırsal turizmin önemli bir araç olarak görülmesi sayılabilir (Avcıkurt ve Köroğlu, 2008:61).

Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya etkileri

Kırsal alanlarda yaşayanların en önemli sorunlarından birisi işsizliktir. Kırsal yörelerde turizmin gelişmesi, yeni yatırımların yapılması (otel, motel, restoran) ve sonucunda çok sayıda kişinin işe alınması anlamına gelmektedir. Bu durum hem kırsal bölgenin, hem de ülkenin istihdamına olumlu katkıda bulunacaktır. Bununla birlikte, kırsal alanlarda özellikle tarımın yoğun olduğu yerlerde gizli işsizlik oranı da en aza inmiş olacaktır. Kırsal alanlarda tarımla uğraşan kesimin gelirlerinin yetersiz ve istikrarsız oluşu, kırsal yoksulluğun daha geniş toplum kesimlerini etkilemesine neden olmaktadır. Ancak, yörede turizmin gelişmesine paralel olarak, bölgede gelirlerin artması tarım sektöründe üretim kapasitesinin artmasına, standardizasyon sağlanmasına ve kaliteli ürünün gerçek fiyatını bulmasına katkı sağlar. Bunun sonucunda o yörede tarımla geçinen kesimin gelirinde gerçek bir artış olacaktır. Tarım ekonomisinin yaygın olduğu bölgelerde turizmin gelişmesiyle tarımla geçinenlerin hem refah düzeyi artmış olacak hem de gelire bağlı olarak yoksulluk da azalmış olacaktır (Çeken, 2007:10).

Kırsal alanlar sahip oldukları turistik arz çekiciliklerinden dolayı şehirden kırsal alanlara doğru sürekli insan hareketliliğine neden olmakta ve bunun sonucunda zamanla şehir ve kırsal yöre arasındaki yaşam ve davranış farklılıkları ortadan kalkmaktadır. Turizmin kırsal yörelerde yarattığı ilave istihdamla ilişkili olarak kadının ve gençlerin toplumdaki statüsü güçlenmekte, dolayısıyla kırsal alandan kente ekonomik sebeplerle göç olayı en aza inmiş olmaktadır. Turizmin gelişmesi sonucunda kırsal yörelerde, kalkınma hızı ile nüfus artış hızı arasındaki dengesizliğin sebep olduğu iç göçler, turizm nedeniyle yer yer azalacak veya duracaktır. Bu süreç, kentlerdeki gecekondu yapılaşması ve çarpık kentleşme sorunlarının çözümüne de olumlu katkı sağlayacaktır. Kırsal turizm, çözümü güç ve aşılması zor olan bu toplumsal sorunların çıkmasını önleyici ve azaltıcı bir fonksiyon üstlenerek kentlerdeki görüntü kirliliğinin azalmasına ve düzenli yapılaşmaya da katkı sağlayacaktır (Çetiner, 1998:218).

Kırsal turizm geleneksel mimari tarzının korunmasını olumlu yönde etkilemekte ve sektörler arası işbirliğini hızlandırmaktadır. Turizm her ne kadar hizmetler sektöründe

yer olsa da, taşıdığı özellikler nedeniyle 33 sektörle yakın ilişki içindedir. Kırsal turizmin gelişmesi, aynı zamanda 33 sektörün de gelişmesine olumlu katkı sağlamaktadır. Kırsal alanlarda turizmin gelişmesi aynı zamanda sağlık hizmetlerinin de gelişmesini olumlu yönde etkilemektedir. Turizm sayesinde kırsal alanlarda çevre bilinci gelişir. Kırsal alanlarda yaşayan insanlar, yörenin sahip olduğu turistik arz değerlerinden gelir elde etmeleri için bu değerleri korumaya özen göstermektedir (Çeken, 2007:11).

Dünyada da birçok örneklerine rastladığımız kırsal turizm uygulamalarının ülkelere ve bölgelere değer kattığı görülmektedir. Farklı ülkelerde uygulanan farklı kırsal turizm politikaları ve planlamaları, ülkemiz ve bölgelerimiz açısından da uygulanabilecek örnekler olarak göze çarpmaktadır. Macaristan (Akça, 2004:65), Letonya, Bulgaristan (Şerefoğlu, 2009:76), Finlandiya (Gürer, 2003:45), İrlanda (Yılmaz ve Gürol, 2012:26), Amerika (Özkan, 2007:90), İspanya, Japonya (Morgül, 2006:74-75), İtalya (Soykan, 2000:27), Avusturya (Williams and Shaw, 1996), Fransa (Soykan, 2003:4), İngiltere (Woodruff, 1997), Almanya (Şanlı, 2004:99) ve Yunanistan'daki (Soykan, 2006:84) kırsal turizm uygulamaları çalışmamızın dünya genelindeki modelleridir.

Materyal ve Yöntem

Çalışmamızda, Artvin ili Arhavi ilçesine bağlı tüm köylerle ilgili detaylı bir literatür çalışması yapılmıştır. Toplam 30 köyde yapılan saha çalışmaları sonunda ulaşılan materyaller ile birincil ve ikincil veriler neticesinde toplanan bulgular doğrultusunda konu ile ilgili çalışma çerçevesi oluşturulmuştur. Arhavi ilçesinin köylerinin kırsal turizm alanındaki potansiyeli gün ışığına çıkartacak saha çalışmaları ve incelemeler yapılmıştır. Alan çalışmaları kapsamında köy halkının turizme bakış açısı incelenmiş, köy nüfusunun kırsal turizm değerlerini ilçe turizmüne katkı sağlamaları yönünde gözlem ve yüz yüze görüşme yöntemleri uygulanıp bilgiler değerlendirilmiştir.

Arhavi İlçesinin Turistik Çekicilikleri

Arhavi'nin gezilecek tarihi ve turistik yerleri coğrafi konumu itibarıyla oldukça fazladır. Mençuna Şelalesi, Çifteköprü, Ciha Dağı ve 1973 yılından beri kutlanan Arhavi Kültür ve Sanat Festivali, ilçedeki turizm değerleri arasındadır. Körfez kıyısına kurulan Arhavi'nin hemen üstünde bir heykel gibi duran Cenevizlilerden kalma Ciha Gözetleme Kalesi, Merkez, Ulukent ve Ortacalar Camileri, Ortacalar Çifte Kemer, Orçi Deresi Kemer, Derecik Köyü Kemer, Aşağı Şahinler Köyü Kemer Köprüleri birer sanat harikalarıdır. Ayrıca Dereüstü, Derecik ve Kavak Köyleri'nde tesis edilen Alabalık üretim çiftliği ve sosyal tesisleri ile restoranları görülmeye değer yerlerden bazılarıdır. Metruk kilise ile birlikte manzara açısından doyumsuz seyirle kayalık mevkiindeki Martı Kuşu Cenneti gezilecek önemli yerlerin başında gelmektedir. (Akyol, 2011).

Arhavi Köylerinin Potansiyel Kırsal Turizm Değerleri

Arhavi ilçesi 30 köye sahiptir. İlçe bünyesinde yer alan köyler; Arılı, Aşağı Şahinler, Balıklı, Başköy, Boyuncuk, Derecik, Dereüstü, Dikyamaç, Dülgerli, Güneşli, Güngören,

Gürgencik, Kavak, Kemerköprü, Kestanealan, Kireçlik, Konaklı, Küçükköy, Ortacalar, Sırtoba, Soğucak, Şenköy, Tepeyurt, Ulaş, Ulukent, Üçler, Üçirmak, Yıldızlı, Yolgeçen ve Yukarı Şahinler Köyleri'dir.

Karadeniz Bölgesi'nde yerleşmeler topografyanın etkisi altında gelişmiş olup, topografyanın elverişli olduğu yerlerde yerleşmeler büyümekte, elverişli olmadığı yerlerde ise küçülmektedir. Arhavi ilçesini incelediğimiz zaman, Kapisre Deresi'nin denize döküldüğü yerde kurulmuş olan ilçe merkezi sahadaki en büyük yerleşmeyi oluşturmaktadır. Kıyıda iç kısımlara doğru gidildikçe topografyanın engebeli bir hal almasına bağlı olarak, yerleşmeler küçülmekte ve dağınık bir hal almaktadır. Dolayısıyla buralarda ulaşım büyük bir sorun olmaktadır (Koday, 2001:48). Çalışma sahamızı gösteren konum haritası aşağıda sunulmuştur.

Harita 1. Arhavi İlçesi ve köyleri haritası

Arılı Köyü: Lazca adı 'Papilati' (Papazlı) olan, Arhavi yaylalarına giden iki yoldan birini içinde barındıran Arılı Köyü güzergâhını kullandığımızda sırasıyla; Sazlık, Taşlık, Kocakarı, Güloğlu Nopapeni, Kıtmır Kayadibi, Arpaçay, Yurt ve Sırt Yaylaları'nı görebilmekteyiz. Marsis (Gül) Dağı, Bataklık Bölgesi, Sofradüzü Mevkii, Kıtmır Suyu, Nena Geçidi, Köpeksiz Mevkii ve Karagöl de bu güzergâh üzerinde gidilebilecek yerler arasındadır. Arılı köy halkının genelde kullandığı yayla, Güloğlu Yaylası'dır (Fotoğraf 1). Arhavi'nin yaylalarla olan bağlantı yolu güzergâhında Arhavi Belediyesi ve Arhavi Turizm Derneği tarafından zaman zaman ağaçlandırma çalışmaları yapılmaktadır (arhavi.bel.tr, 2011). Arılı Köyü, diğer köylere göre yüksek kesimlerde yer aldığı için (600 m), yağmur ve kar yağışı gibi durumlarda en çok etkilenen köyler arasındadır. Özellikle kış aylarında kar yağışı ile birlikte birbirinden güzel kartpostallık manzaralar ortaya çıkmaktadır.

Fotoğraf 1. Güloğlu Yaylası bir sırt üzerinde kurulmuştur.

Aşağı Şahinler Köyü: Lazca adı ‘Tsalen Napşiti’ (Aşağı Napşit) olan köy, ilçe merkezine yakın olması nedeniyle Arhavi Belediyesi tarafından yapılan sosyal etkinlikler kapsamında da tercih edilerek, ilçe belediyesinin geleneksel olarak düzenlediği ‘Bisiklet Gezi Etkinliği’ programının bir ayağını oluşturmaktadır.

Balıklı Köyü: Lazca adı ‘Ermenyati’ (Ermeni Yurdu) olan, birçok sosyal ve kültürel etkinliklere ev sahipliği yapılan köyde, Omatğore (Pilarget) düzlüğünde kurulan geleneksel Laz kültürü eğlence alanı hem gezi amaçlı hem de festival amaçlı tüm ihtiyaçlara cevap verebilecek yapıdadır (Fotoğraf 2). 21 Ağustos 2012 tarihinde geleneksel hale dönüştürülmeye çalışılan şenliğin 2.si yapılmıştır. Yöresel sanatçılar, yarışmalar, eski oyunlar ve kültürel faaliyetlerin yanında ahşap dönme dolap etkinliği şenliğin ilgi çeken bölümlerindedir. ‘Geleneksel Yeşil Yayla Festivali’ etkinliklerinde kullanılan mekânlardan biri de Balıklı Köyü’dür. 2011 yılında 6.sı yapılan ‘Yeşil Yayla Kültür Sanat ve Çevre Festivali’nin son günü Balıklı Köyü’nde gerçekleşmiştir. Köy, diğer köylere göre yüksek kesimlerde yer aldığı için (495 m), yağmur ve kar yağışı gibi durumlarda çok etkilenmektedir. Özellikle kış aylarında kar yağışı ile birlikte birbirinden güzel kartpostallık manzaralar ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Omatğore (Pilarget) yol güzergâhında restore edilmiş orta dönem Laz ev mimarisi örneklerini de görmek mümkündür.

Başköy: Köy nüfusuna kayıtlı 1257 kişi bulunmaktadır. Köyde yaz döneminde 150, sürekli oturan 10 hane vardır. Mimari dokusu bozulmamış 100’e yakın ev ve serender bulunmaktadır. Köyde 6 adet eski değirmen mevcuttur, ancak bunlar elektrik ile çalışmaktadır. Köy sınırları içerisinde yaklaşık 100 metre yüksekliğinde doğal güzeleliğe sahip ‘Bürbün Kayası’ diye adlandırılan kaya bulunmaktadır.

Fotoğraf 2. Pilarget düzlüğünde kurulan geleneksel Laz kültürü eğlence alanı.

Boyuncuk Köyü: Lazca adı 'Parexi' (Yayla Barınağı) olan köyün nüfusuna kayıtlı 436 kişi bulunmaktadır. Köyde yaz döneminde 7, sürekli oturan 3 hane vardır. Mimari dokusu bozulmamış 6 ev, 10 adet serender ve 2 adet su değirmeni mevcuttur. Boyuncuk Köyü, Artvin'in diğer ilçelerinden olan Murgul'a Arhavi'nin komşu olan en yakın köyü olmakla birlikte, konum olarak ilçe merkezine en uzak köydür (28 km). Ayrıca köy güzergâhından Murgul'a Pareh Tepesi'ni kullanarak yol bağlantısı bulunmaktadır.

Derecik Köyü: Lazca adı 'Sidêrê' (Demirköy) olan köy, ilçe merkezine yakın olması sebebiyle Arhavi Belediyesi tarafından yapılan sosyal etkinlikler kapsamında da tercih edilmektedir. Köy, belediyenin geleneksel olarak düzenlediği 'Bisiklet Gezi Etkinliği' programının ana ayağını oluşturmaktadır.

Dereüstü Köyü: Lazca adı 'Gidreva' olan köyün nüfusuna kayıtlı 810 kişi bulunmaktadır. Köyde yaz döneminde 100, sürekli oturan 28 hane vardır. Mimari dokusu bozulmamış 12 ev, 15 adet serender ve 3 adet su değirmeni mevcuttur. Köy sınırları içerisinde doğal güzeleğe sahip mezraların ve atmaca evlerinin bulunduğu 'Bogina Mevkii' bulunmaktadır.

Dikyamaç Köyü: Lazca adı 'Kamparona' (Mürverlik) olan köy, Türkiye'nin en çok yağış alan noktalarından birisidir (36,5 kg/m²) (mgm.gov). Arılı Köyü istikametinden gidilen güzergâh üzerinde bulunan Yurt Yaylası, Dikyamaç köylülerinin Güneşli, Sırto-ba ve Üçler köy halkı ile birlikte ortak kullandıkları yayla olarak bilinmektedir. Köyün eski okulu köyün müzesi haline getirilmiştir ve böylece köye olan ilgi arttırılmaya çalışılmaktadır (Fotoğraf 3). Müzede köy halkının soyağacından, köyde görev yapmış eski muhtarlara kadar bilgiler yer almaktadır. Ayrıca müze içerisinde köyde kullanılan eski eşyalardan oluşan çok özel mekân hazırlanmıştır.

Fotoğraf 3. Dikyamaç Köyü'nde kurulan müzede köylüler tarafından geçmiş yıllarda kullanılan eski eşyalar sergilenmektedir.

Dülgerli Köyü: Lazca adı 'Potocur Süfla' (Laz Yerleşimi) olan köy adeta müteahhit yetiştirmektedir. Zaten dülgerli, 'inşaat kalıpcısı' demektir. Dülgerli Köyü, diğer köylere göre yüksek kesimlerde yer aldığı için (830 m) yağmur ve kar yağışı gibi durumlarda en çok etkilenen köyler arasındadır. Özellikle kış aylarında kar yağışı ile birlikte birbirinden güzel kartpostallık manzaralar ortaya çıkmaktadır.

Güneşli Köyü: Lazca adı 'Gzaynoy Ona' (Yollu Bahçe) olan köyde 'Geleneksel Dudeyi Yemeği Şenliği' yapılmaktadır. Arılı Köyü istikametinden gidilen güzergâh üzerinde bulunan Yurt Yaylası, Güneşli köylülerinin Dikyamaç, Sırtoba ve Üçler köy halkı ile birlikte ortak kullandıkları yayla olarak bilinmektedir.

Güngören Köyü: Lazca adı 'Kapisre' (Asmalık) olan köyde her yıl Temmuz ayının ortalarında geleneksel 'Hamsili Ekmek ve Laz Böreği Günü' etkinliği yapılmaktadır. Köy, bunların dışında bazı sivil toplum derneklerince düzenlenen etkinliklere de ev sahipliği yapmaktadır (Fotoğraf 4). Geleneksel Yeşil Yayla Festivali etkinliklerinde kullanılan mekânlardan biri de Güngören Köyü'dür. 2011 yılında 6.sı yapılan 'Yeşil Yayla Kültür Sanat ve Çevre Festivali'nin ilk günü bu köyde gerçekleşmiştir. Ayrıca Arhavi Belediyesi ve Arhavi Turizm Derneği tarafından geleneksel olarak düzenlenen 'Güngören Tepesi'ne Yolculuk' temalı doğa yürüyüşlerinin 3.sü 2012 yılında gerçekleşmiştir.

Fotoğraf 4. Güngören Köyü'nün genel görüntüsü.

Gürgencik Köyü: Lazca adı 'Koptone' olan köyün nüfusuna kayıtlı 514 kişi bulunmaktadır. Yaz döneminde 20, sürekli oturan 15 hane olan köyde mimari dokusu bozulmamış 15 ev, 15 adet serender ve 3 adet su değirmeni mevcuttur. Köy sınırları içerisinde 2 adet koruma altına alınmış ev bulunmaktadır. Pınarlı Mevkii'nde doğal güzeelliğe sahip piknik alanı yer almaktadır.

Kavak Köyü: Lazca adı 'Yakoviti' (Yakuplu) olan köyün nüfusuna kayıtlı 1849 kişi bulunmaktadır. Köyde sürekli oturan 185, yaz döneminde ise 210 hane vardır. Mimari dokusu bozulmamış 8 ev, 15 adet serender ve 12 adet su değirmeni mevcut olan köy, Arhavi

Fotoğraf 5. Yagobit Medresesi kalıntıları.

Belediyesi tarafından yapılan sosyal etkinlikler kapsamında da tercih edilmektedir. Belediyenin geleneksel olarak düzenlediği 'Bisiklet Gezi Etkinliği' programının bir ayağını oluşturan köy sınırları içerisinde çok eski tarihlerde 'Yagobit Medresesi' adıyla bilinen 'müddris' yetiştiren büyük ilim medresesinin kalıntıları mevcuttur (Fotoğraf 5).

Kemerköprü Köyü: Lazca adı 'Cgiryazeni' (İyi Alan) olan köyün ana geçim kaynağı çay, fındık, mısır ve son zamanlarda da kivi yetiştiriciliğidir. 2 adet kullanılmayan, 10 adet de halen kullanılan taş evin bulunduğu köyde kalıntı halinde medrese de bulunmaktadır. Kıvadidi (Taşdibi), Tisilepuna (Yılan) ve Dolezeni Gölleri'nin bulunduğu köyde Tisilepuna ve Cahani Dereleri de vardır. Köyde turizm faaliyetlerinin 1993 yılında yıkılan Kemerköprü olana kadar mevcut olduğu konusunda bilgi veren köy muhtarının görüşlerine göre turizmle ilgili köy halkının genelde olumlu bir bakışı olduğu tespit edilmiştir. Köyde turizme kazandırılacak taş evlerin bahçeleri, dere kenarları, restore edilebilecek köprü gibi alanlar ve fındık bahçelerinin olduğu tespit edilmiştir.

Kestanealan Köyü: Lazca adı 'Çukalvati' (Çömlekle) olan köyün geçim kaynakları arasında çay, fındık ve hayvancılık bulunmaktadır. Köyün aşağı mahallesinde Osmanlı döneminden kalma bir Taşköprü bulunmaktadır. 40 senelik Mezarlık Cami ve yaklaşık 200 yıllık Orta Mahalle Cami görülmeye değer eserlerdir. Yiyecek-içecek ve giyim konularında diğer köylerle benzerlik gösteren Kestanealan Köyü'nde aynı adı taşıyan bir dere bulunmaktadır. Yaylası olmayan köyde arıcılıkla da uğraşmaktadır. Turizm hareketliliğinin pek görülmediği köyde zaman zaman yemekli toplantılar ve köy tanıtımı için yapılan faaliyetler olmaktadır. Turizm ve turist konusunda halkın istekli olduğu görülen köye dışarıdan gezmeye gelenlerin olduğu da belirtilmektedir.

Kireçlik Köyü: Köy içerisindeki faaliyetlere baktığımızda köy merkezindeki se-render, özellikle akşamları gençlik toplantıları yapıldığı mekândır. Ayrıca Kamparona Dağı'nda kamp alanı bulunup her sene 'Geleneksel Kamparona Kamp Etkinlikleri' yapılmaktadır. Kireçli Köyü'nün gençlerinin ve yaşlılarının ortak uğraşlarından biri de atmacılıktır (arkabibahta.tr, 2012).

Konaklı Köyü: Lazca adı 'Kordelit' (Kesekliyer) olan köyün geçim kaynakları arasında çay, fındık ve kivi yer almaktadır. Köyde restore ihtiyacı bulunan 11 adet eski taş ev bulunmaktadır. Eski tarihi caminin restorasyon çalışmaları muhtar tarafından da desteklenerek bu sene tamamlanmıştır. Yukarı mahallede bulunan caminin eskiden medrese olarak kullanıldığı, üst katının cami, alt katının ise okul olarak kullanıldığı bilinmektedir. Köyde yürülebilen Büğüşdoba ve Müftüşdoba Gölleri bulunmaktadır. İsina (küçük tepe, bayır) Tepesi'nin arka sırtının köye baktığı görülmektedir. Oğfame (İbadethane) Tepesi'nde ibadet yapıldığı, köy gençlerinin eğlendiği görülmektedir. Köyün gençlerinin hazırlanmış olduğu, resimler ve güncel bilgilerle donatılmış web sitesi de bulunmaktadır (<http://artvin.konakli2.koyu.com.tr/>). Köy camisinin üst kısmında ev pansiyonculuğuna müsait 3 adet eski ev bulunmaktadır. Köyün bir başka özelliği de Arhavi Belediyesi Halk Eğitim Merkezi kurslarına ev sahipliği yapmasıdır.

Küçükköy: Lazca adı 'Sxuleti' (Armutlu) olan köyün nüfusuna kayıtlı 623 kişi bulunmaktadır. Köyde yaz döneminde 55, sürekli oturan 30 hane vardır. Mimari dokusu bozulmamış 5 ev, 30 adet serender ve 4 adet su değirmeni mevcuttur. Küçükköy, diğer köylere göre yüksek kesimlerde yer aldığı için (490 m) yağmur ve kar yağışı gibi durumlarda en çok etkilenen köyler arasındadır. Özellikle kış aylarında kar yağışı ile birlikte birbirinden güzel kartpostallık manzaralar ortaya çıkmaktadır (Fotoğraf 6).

Fotoğraf 6. Küçükköy her mevsim olağanüstü güzellikler sunmaktadır.

Ortacalar Köyü: Köyün geçim kaynağı çay tarımı ve arıcılıktır. Yapılış tarihi belli olmayan, yaklaşık 450 yıllık Ortaköy Camisi köyün tarihi değerlerindedir. Birçok eski evin bulunduğu köyde 6 adet tarihi ev mevcuttur. 'Ortayayla Yayla Festivali' köyün turizm hareketliliğidir. Köyde ev pansiyonculuğu konusunda oldukça olumlu bir hava vardır. Eski tarihi okul binası (yaklaşık 500 m²) ve 5 adet ev, ev pansiyonculuğunda kullanılmak üzere kullanılmayı beklemektedir. Ayrıca Ortacalar Köyü içerisinde köy yaylasına, ilçede önemli bir turizm arzı olan Kamilet Vadisi'nden geçiş bulunmaktadır.

Sırtoba Köyü: Lazca adı 'Otalaxe' (Çamurlu) olan köyün nüfusuna kayıtlı 807 kişi bulunmaktadır. Köyde yaz döneminde 65, sürekli oturan 6 hane vardır. Mimari dokusu bozulmamış 5 ev, 10 adet serender ve 3 adet su değirmeni mevcuttur. Arılı Köyü istikametinden gidilen güzergâh üzerinde bulunan Yurt Yaylası, Sırtoba köylülerinin Dikyamaç, Güneşli ve Üçler köy halkı ile birlikte ortak kullandıkları yayla olarak bilinmektedir.

Soğucak Köyü: Arhavi yaylarına giden iki yoldan birini içinde barındıran Soğucak Köyü güzergâhını kullandığımızda sırasıyla; Acıgöl, Dikme, Agara, Orta, Noğadit, Sefail, Çamlık Yaylaları, Yeşilgöl (İnekligöl), Kızıltepe, Mavi Göl ile Alacagöl ve Yukarı Alacagöl Yaylalarını görebilmekteyiz. Lazca adı 'Potocur ulya' (Büklümdere) olan Soğucak Köyü, diğer köylere göre yüksek kesimlerde yer aldığı için (850 m) yağmur ve kar yağışı gibi durumlarda en çok etkilenen köyler arasındadır. Özellikle kış aylarında kar yağışı ile

birlikte birbirinden güzel kartpostallık manzaralar ortaya çıkmaktadır. Köydeki kırsal turizm potansiyeli olan en önemli konu ise ev pansiyonculuğudur. Pansiyona çevrilebilecek tarihi evlerin bulunduğu köyde, bu konuda destek verildiği takdirde konuya olumlu bakan köy halkı çok sayıdadır (Fotoğraf 7). Geleneksel Yeşil Yayla Festivali etkinliklerinde kullanılan mekânlardan biri de Soğucak Köyü'dür. 2011 yılında 6.sı yapılan Yeşil Yayla Kültür Sanat ve Çevre Festivali'nin 2. günü Soğucak Köyü'nde gerçekleşmiştir.

Fotoğraf 7. Soğucak Köyü'nde ev pansiyonculuğunun geliştirilebilmesine uygun tarihi evler bulunmaktadır.

Şenköy: Lazca adı 'Tsalen Kutuniti' (Aşağı Güdükyer) olan köyün nüfusuna kayıtlı 519 kişi bulunmaktadır. Köyde yaz döneminde 60, sürekli oturan 10 hane vardır. Mimari dokusu bozulmamış 8 ev, 10 adet serender ve 7 adet su değirmeni mevcuttur. Dere vadisinde doğal güzelliğe sahip mesire yerleri mevcuttur.

Tepeyurt Köyü: Lazca adı 'Jileni Kutuniti' (Yukarı Güdükyer) olan köyün nüfusuna kayıtlı 763 kişi bulunmaktadır. Yaz döneminde 85, sürekli oturan 10 hane mevcut olan köyde, mimari dokusu bozulmamış 2 ev, 4 adet serender bulunmaktadır. Dere vadisinde doğal güzelliğe sahip mesire yerleri mevcuttur.

Ulaş Köyü: Lazca adı 'Durmadi' (Rıfatlı) olan köyün nüfusuna kayıtlı 544 kişi bulunmaktadır. Köyde yaz döneminde 80, sürekli oturan 40 hane vardır. Mimari dokusu bozulmamış 3 ev, 15 adet serender ve 2 adet su değirmeni mevcuttur. Köy sınırları içerisinde 'Opurmole' (Tepe) adı verilen doğal güzelliği ile ünlü piknik alanı bulunmaktadır.

Ulukent Köyü: Lazca adı 'Pilarget' (Leylekli) olan köyde, komşu köy olan Balıklı Köyü'nde yapılan Omatğore Düzü Şenliklerine köy halkı olarak da destek verilmektedir. Köy, diğer köylere göre yüksek kesimlerde yer aldığı için (320 m) yağmur ve kar yağışı gibi durumlarda en çok etkilenen köyler arasındadır (Fotoğraf 8). Özellikle kış aylarında kar yağışı ile birlikte birbirinden güzel kartpostallık manzaralar ortaya çıkmaktadır.

Fotoğraf 8. Ulukent Köyü yükseltisi fazla olan yerleşimlerinden birisidir.

Üçler Köyü: Lazca adı 'Hekoleni Pici' (Öteki Kıyı) olan köydeki Yurt Yaylası, Arılı Köyü istikametinden gidilen güzergâh üzerinde bulunmaktadır ve yayla, Üçler köylülerinin Dikyamaç, Güneşli ve Sırtoba köy halkı ile birlikte ortak kullandıkları yayla olarak bilinmektedir.

Üçirmak Köyü: Lazca adı 'Orçi' (Başköy) olan köyde 7-8 adet kullanılmayan, 2-3 adet de halen kullanılan eski taş evler bulunmaktadır. Köyde 100 yıllık geçmişi bulunan merkez cami ile yolu olmayan fakat 500 metre yürüme mesafesinde olan şehit asker Barat Çavuş'un anıt mezarı bulunmaktadır. Üçirmak Köyü, diğer köylere göre yüksek kesimlerde yer aldığı için (600 m) yağmur ve kar yağışı gibi durumlarda en çok etkilenen köyler arasındadır. Özellikle kış aylarında kar yağışı ile birlikte birbirinden güzel kartpostallık manzaralar ortaya çıkmaktadır. Kuzey Mahallesi, Dere Mahallesi ve Orta Tepe mevkiğinde dereleri bulunan köyde Agara ve Sevail Yayları da gezilecek yerler arasındadır. Şu an için köyde yapılan herhangi bir turizm faaliyeti bulunmamakla beraber, köyde yaşayanlarla yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen görüşlere göre köy halkı tarafından turizme ve turiste olumlu bir bakış söz konusudur.

Yıldızlı Köyü: Lazca adı 'Nobağleni' (Kilerlik) olan köyün nüfusuna kayıtlı 389 kişi bulunmaktadır. Köyde yaz döneminde 25, sürekli oturan 4 hane vardır. Mimari dokusu bozulmamış 3 ev, 10 adet serender ve 1 adet su değirmeni mevcuttur.

Yolgeçen Köyü: Lazca adı 'Loma' (bir tür göçebe çingene) olan köyün nüfusuna kayıtlı 1946 kişi bulunmaktadır. Köyde yaz döneminde 280, sürekli oturan 200 hane vardır. Mimari dokusu bozulmamış 10 ev, 25 adet serender ve 3 adet su değirmeni olan köyün dere vadisinde 'Oçemvre (Dibek) Şelalesi' ve bir de manastır kalıntısı bulunmaktadır. Salazır (Sazlık) Tepesi'nin denize mesafesi yaklaşık 1400 metre, Nopapeni Yaylası'nın

yüksekliği 2100 metre, Sırt Yayla'nın 3100 metre, Arpaçay Yaylası'nın yüksekliği 2000 metre civarındadır.

Yukarı Şahinler Köyü: Lazca adı 'Jileni Napşiti' (Yukarı Napşiti) olan köyün nüfusuna kayıtlı 1150 kişi bulunmaktadır. Köyde yaz döneminde 60, sürekli oturan 15 hane vardır. Mimari dokusu bozulmamış 3 ev ve 4 adet serender mevcuttur (Fotoğraf 9). Köyde tarihi öneme sahip bir değer olarak, üzerinde at nalı izinin bulunduğu bir kaya bulunmaktadır.

Fotoğraf 9. Yukarı Şahinler Köyü'nün mimari dokusu büyük ölçüde değişime uğramıştır.

Arhavi Köylerinin Mevcut Kültürel Değerleri

Arhavi; doğal güzellikleri, kültürel zenginlikleri ve tarihi yapısıyla öne çıkan bir ilçemiz olmakla beraber adeta yeşil ile mavinin birleştiği bir ilçedir. Bakir doğası, korunmuş tarihi yapısı ve eşine az rastlanır güzellikleri ile alternatif turizmde önemli bir yer edinme potansiyeline sahiptir. Özellikle tarihi dokusu ve eski mimari eserlerin varlığı ile Arhavi ilçesine, özellikle köylerine ayrı bir güzellik katmaktadır. Geçmişten günümüze ulaşan ve geçmişin aynası niteliğinde olan tarihi evler ile tarihi camiler ilçeyi ve köyleri ziyaret edenlere ayrı bir nostalji ve duygusal hava yaratmaktadır. Zamana adeta direnerek günümüze kadar ulaşan ve köylerde ayakta kalan tarihi ve kültürel örnekleri şu şekilde sıralayabiliriz (Artvin Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012:137);

Kireçli Köyü Camii: Yapım tarihi 1880 olarak bilinen caminin giriş kapısı üzerinde bir kitabe bulunmaktadır. 19. yüzyıl Osmanlı mimarisi özelliği taşıyan cami, oldukça küçük ölçülerde yapılmış ve üzeri kırma çatıyla kapatılmıştır. Köylülerce yapılan kısmi onarımlar dışında orijinalliğini muhafaza etmekte olan caminin bugünkü sahibi köyün tüzel kişiliğidir.

Dikyamaç Köyü Camii: Yapım tarihi 1894 olarak bilinen caminin giriş kapısı üzerinde bir kitabe bulunmaktadır. 19. yüzyıl Osmanlı mimarisi özelliği taşıyan cami, bodrum katı üzerine oturtulmuş olup, kuzeyde iki katlı son cemaat yeri ile birlikte, tüm yapı dıştan 13.05x10.90 m ölçülerinde kareye yakın dikdörtgen plana sahiptir. Yapı, 1990'lı yıllarda Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce restore edilmiş olup günümüzde ibadete açık bulunmaktadır.

Ulukent Köyü Camii: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen caminin kitabesi bulunmamaktadır. 19. yüzyıl Osmanlı mimarisi özelliği taşıyan caminin kuzeyinde 3.50 m genişliğinde son cemaat yeri, kuzeydoğusunda minaresi ile birlikte asıl mekân dıştan 12.25x10.60 m ölçülerinde kareye yakın dikdörtgen plana sahiptir. 1896 tarihinde son cemaat yeri eklenen caminin orijinalde ahşap olan minaresi rüzgârla yıkılarak günümüzde taş minare yeniden inşa edilmiştir.

Ortacalar Köyü Camii: Yapım tarihi 1757 olarak bilinen caminin giriş kapısı üzerinde kitabesi bulunmaktadır. 1955'te minaresi eklenirken, 1964 yılında son cemaat yeri bugünkü şekle getirilen caminin bugünkü sahibi köyün tüzel kişiliğidir. 1908 yılında, ahşap tavanla birlikte ahşap minberi yapılmıştır. Kısmi onarımlar geçiren cami ibadete açık durumdadır.

Çifteköprüler: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen, kesme taş malzeme kullanılarak yapılan köprüler, yolunun eğimli olduğu köprüler grubundandır. 18. yüzyılda yapıldığı tahmin edilen Ortacalar Kemer Köprüleri, Arhavi ilçesinin Ortacalar Köyü'ne 2,5 km kala, Küçükköy ve Arılı Köyü yol ayrımında birbirine dik olacak şekilde planlanmıştır. İki köprü de birbirine benzemektedir ve tek gözden oluşmaktadır (Fotoğraf 10). Yolları düz değil, eğimlidir.

Fotoğraf 10. Çifteköprüler Kapırsre Deresi üzerinde olup 18. yüzyılda inşa edilmiştir.

Derecik Köyü Köprüsü: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen köprü günümüze kadar herhangi bir onarım geçirmemiştir. Arhavi ilçesinin Derecik Köyü'nden geçen derenin üzerinde bulunan yapı, tek gözlü ve yolunun eğimli olduğu köprüler grubundandır. Tek gözden oluşan köprü'nün kitabesi bulunmamakla beraber muhtemelen 17.-18. yüzyılda inşa edildiği tahmin edilmektedir. Yol döşemesi bozulmuş olup korkuluk duvarları yoktur. Kemerleri düzgün kesme taş, diğer kısımları moloz taştır. Hemen yanına betonarme bir köprü yapıldığından önemini kaybeden köprü, yayaların gezebileceği durumdadır.

Orçi Deresi Köprüsü: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen, 18. yüzyılda inşa edildiği tahmin edilen köprü, günümüze kadar herhangi bir onarım geçirmemiştir. Üç gözlü, yolunun eğimli olduğu köprüler grubuna girmektedir. Ana gözü tamamen yıkılmış, tali gözleri ayakta bulunan köprü'nün ana gözü (yıkılan kısım) oldukça büyük tutulmuşken tali gözler küçük ebatlıdır (Fotoğraf 11). Kemerlerinde düzgün kesme taş, diğer kısımları moloz taşla inşa edilmiştir. Köprü yörede kemer gözü büyüklüğü ve yol uzunluğu açısından tek örnektir.

Fotoğraf 11. Orçi Deresi Köprüsü kalıntıları.

Aşağı Şahinler Köprüsü: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen, muhtemelen 18. yüzyılda inşa edilen köprü tek gözlü, yolunun eğimli olduğu köprüler grubuna girmektedir. Günümüze kadar herhangi bir onarım geçirmemiş olan köprü Yukarı Şahinler Köyü Yeniyol Mahallesi ile Kestanealan Köyü'nü birbirine bağlamaktadır. Tek gözlü, yolunun eğimli olduğu köprüler grubuna girmektedir. Kemerlerinde düzgün kesme taş kullanılmış, diğer kısımları ise moloz taşla inşa edilmiştir.

Kenan Erol Evi ve Serenderi: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen ev ve serenderde ahşap ve tuğla malzeme bir arada kullanılmıştır. Evin bugünkü sahibi Kenan Erol'dur. Arhavi Şenköy Köyiçi Mevkii'nde bulunan ev ve serender, konut eğimli bir arazi üzerinde iki katlı olarak yapılmıştır. Yöredeki tipik Arhavi evlerinin bir örneğidir.

Alparslan Kitapçı Evi: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen evde ahşap ve tuğla malzeme bir arada kullanılmıştır. Yapının üzeri kırma çatıyla kapatılmıştır. Evin bugünkü sahibi Alparslan Kitapçı'dır. Arhavi Kestanealan Köyü'nde bulunan yapı eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiş ve iki katlı olarak yapılmıştır.

Gültekin Atalay Evi: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen evde ahşap ve tuğla malzeme bir arada kullanılmıştır. Üzeri kırma çatıyla kapatılmış olan evin bugünkü sahibi Gültekin Atalay'dır. Arhavi Kestanealan Köyü'nde bulunan yapı, eğimli bir arazi üzerinde bodrum katla beraber iki katlı olarak yapılmıştır.

Hasan Kazancı Evi: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen evde ahşap ve tuğla malzeme bir arada kullanılmıştır. Yapının üzeri kırma çatıyla kapatılmıştır (Fotoğraf 12). Evin bugünkü sahibi Hasan Kazancı'dır. Arhavi Gürgencik Köyü Coş Rakani Mevkii'nde bulunan konut bodrum katla beraber iki katlı olarak inşa edilmiştir. Bina dört cephelidir. Ahşap tek kanatlı kapı ile binaya girilirken binanın bodrum ve zemin katta olmak üzere iki girişi mevcuttur.

Fotoğraf 12. Geleneksel mimari ile inşa edilmiş evlerden biri.

İlhan Danışma Evi: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen evde ahşap ve tuğla malzeme bir arada kullanılmıştır. Üzeri kırma çatıyla kapatılmış olan yapının bugünkü sahibi İlhan Danışma'dır. Arhavi Gürgencik Köyü Aşağı Gürgencik Mevkii'nde bulunan konut bodrum katla beraber iki katlı olarak inşa edilmiştir. Bina dört cephelidir. Ahşap tek kanatlı kapı ile binaya girilir. Bodrum ve zemin katta olmak üzere iki girişi mevcuttur.

Ali Şahinbaş Evi: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen evde ahşap ve tuğla malzeme bir arada kullanılmıştır. Yapının üzeri kırma çatıyla kapatılmıştır. Evin bugünkü sahibi Ali Şahinbaş'tır. Arhavi Tepeyurt Köyü Orta Mahalle'de bulunan konut bodrum katla beraber

iki katlı olarak inşa edilmiştir. Yapı taş, bağdadi duvarlar, ahşap kirişlemeli döşemeler, ahşap tavan ve döşeme kaplamaları ile zengin işçilikli ahşap elemanlara sahiptir. Zaman içerisinde yapıya çeşitli eklemeler yapılmıştır. Bina dört cephelidir.

Kestane Alan Köyü 1. Konut: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen evde ahşap ve tuğla malzeme bir arada kullanılmıştır. Yapının üzeri kırma çatıyla kapatılmıştır. Ev günümüzde özel mülkiyete aittir. Arhavi Kestanealan Köyü Orta Mahalle’de bulunan konut bodrum katla beraber iki katlı olarak inşa edilmiştir. Bina dört cephelidir. Ahşap tek kanatlı kapı ile binaya girilir. Bodrum ve zemin katta olmak üzere iki girişi mevcuttur.

Kestane Alan Köyü 2. Konut: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen evde ahşap ve tuğla malzeme bir arada kullanılmıştır. Üzeri kırma çatıyla kapatılmış olan ev günümüzde özel mülkiyete aittir. Arhavi Kestanealan Köyü Orta Mahalle’de bulunan konut bodrum katla beraber iki katlı olarak inşa edilmiştir. Bina dört cephelidir. Ahşap tek kanatlı kapı ile binaya girilir. Bodrum ve zemin katta olmak üzere iki girişi mevcuttur.

Derüstü Köyü Konut: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen evde ahşap ve tuğla malzeme bir arada kullanılmıştır. Yapının üzeri kırma çatıyla kapatılmıştır. Ev günümüzde özel mülkiyete aittir. Bodrum katla beraber iki katlı olarak inşa edilmiş olan bina dört cephelidir. Ahşap tek kanatlı kapı ile binaya girilir. Bodrum ve zemin katta olmak üzere iki girişi mevcuttur.

Ulukent Köyü Konut: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen evde ahşap ve tuğla malzeme bir arada kullanılmıştır. Üzeri kırma çatıyla kapatılmış olan ev günümüzde özel mülkiyete aittir. Bodrum katla beraber iki katlı olarak inşa edilmiş olan bina dört cephelidir. Ahşap tek kanatlı kapı ile binaya girilir. Bodrum ve zemin katta olmak üzere iki girişi mevcuttur.

Dülgerli Köyü Konut: Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen evde ahşap ve tuğla malzeme bir arada kullanılmıştır. Yapının üzeri kırma çatıyla kapatılmıştır. Ev günümüzde özel mülkiyete aittir. Bodrum katla beraber iki katlı olarak inşa edilmiş olan binanın bodrum ve zemin katta olmak üzere iki girişi mevcuttur.

Arhavi köylerinin mevcut kültürel değerleri arasında yer alan bu konutların ortak özellikleri yöredeki tipik Arhavi evlerinin bir örneği olmalarıdır. Binaların dışında tuğla malzeme içerde ise ahşap malzeme kullanılmıştır. Ahşap tek kanatlı kapı ile binalara giriş sağlanmaktadır. Binaların bodrum kat doğu cephe taş duvarının bir kısmı yıkılarak yerine briket tuğla duvar yapılmıştır. Binaların kuzey cephesinde tuvalet (wc) olarak kullanılan briket tuğla ile örülmüş eklenti vardır. Binaların cephelerinde ahşap giyotin pencereler bulunmaktadır. Yapıların üzeri kırma çatıyla kapatılmıştır ve çatıda kiremit malzeme kullanılmıştır. Evlerin hemen yanında hâlâ kullanılmakta olan bir serender bulunmaktadır. Süsleme açısından oldukça sade bırakılmışlardır. Kitabeleri bulunmadığından hangi tarihte yapıldıkları bilinmemektedir. Günümüzde hâlâ konut olarak kullanılmaktadırlar.

Kültürel değer denildiğinde Arhavi ilçesi ve köylerindeki camiler, köprüler, tarihi evler dışında, yörenin giyim-kuşam şekilleri, farklı yaşam tarzları, yemekleri ve festivalleri

de kırsal turizm kapsamında değerlendirilebilecek öğelerdir. Son yıllarda modern giyim tarzına yaklaşan kıyafetler tercih edilse de özellikle köylerin yaşça büyükleri yöreye has giysi tercih etmektedirler. Erkek giysilerinde görülen en büyük özellik ayakta yün ve diz boyu çoraplar giyilerek çizmeyle tamamlanırken, kadın giysilerinde ise üçetek ve fistan denilen etekler göze çarpmaktadır. Köylerin yiyecek-içecek değerleri arasında lahana, balık, Laz böreği, hamsili ekmek, peynir tava ve muhlama bulunmaktadır. Çalışmamızın temasını oluşturan Arhavi ilçesi ve köylerindeki festivalleri incelediğimizde, başta ilçe merkezinde 41 yıldır süre gelen ve günümüzde uluslararası boyut kazanan festival olmakla birlikte, köylerde de geleneksel olarak düzenlenen etkinlikler, şenlikler ve festivaller göze çarpmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Arhavi ilçesi, Artvin ilinin kültürel ve doğal zenginliği en fazla olan ilçelerinden biridir. Alternatif turizm kapsamında değerlendirdiğimiz kırsal turizm kapsamında yer alan kırsal alanlardaki turizm faaliyetlerinin gelişimi, günümüzde veya gelecekte bu yörenin sorunlarının çözümünde ve bölgenin geliştirilmesinde aktif rol oynayabilir. Potansiyel turizm değerlerinin olduğu kırsal turizm faaliyetlerini desteklemenin yanı sıra dikkat edilmesi gereken önemli konular ise geleneksel faaliyetleri terk etmeyerek, yörenin geleneksel el sanatları, mimari dokusu ve kültürel mirasının bozulmadan korunmasıdır (Karafaki ve Yazgan, 2012:57). Doğu Karadeniz Bölgesi'nin keşfedilmemiş turizm değerleri yelpazesinde önemli bir yer tutan Arhavi ilçesi, özellikle kırsal turizm faaliyetleri için önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Orta Karadeniz ve Gürcistan sınırı arasındaki tüm yerleşim yerlerine olan yakınlığı, özellikle Rize ve Trabzon gibi büyük kentlere olan ulaşım kolaylığı, el değmemiş bakir bölgeleri, tarihi kalıntıları, sivil mimari örnekleri ve geleneksel yaşam özelliklerini koruyan köyleri ve halkları, Arhavi ilçesini kırsal turizm değerleri bakımından öne çıkarmaktadır. Temel geçim kaynağı çay ve fındık olan Arhavi ilçesinin gelişmesi ve kalkınmasında kırsal turizm bir araç olarak düşünülebilir. Kırsal turizm, yeni iş olanakları sağlayarak özellikle altyapı, sağlık ve eğitim hizmetlerinin gelişimine etki edecektir. Alternatif turizm kapsamında farklı turistik ürünlerle turist sayısını arttırmayı planlayan Doğu Karadeniz'in güzel ilçesi Arhavi ve köyleri adeta saklı birer cennet konumundadırlar. Son yıllardaki projeleriyle ve yapılması planlanan çalışmalarıyla turizm alanında adeta kendini yeniden tanımlayan Artvin ili alternatif turizm faaliyetlerini iyice benimsemiş durumdadır. İl ve ilçelere gelen turistlerin turizmin tüm alanlarına eğilimleri olmakla beraber özellikle kırsal turizm faaliyetlerini takip etmeleri sonucu yerel yönetimlerin ve halkın bu alanda arz yaratma girişimleri artmıştır (Akyol, 2012:81).

Kırsal turizmin gelişmesi için gerekli doğal, kültürel ve tarihi kaynakların tümüne sahip olan Arhavi ilçesinin kırsal turizm potansiyeli değerlendirilememektedir. Çalışmamızın tüm aşamalarını değerlendirip bir sonuca varmaya çalıştığımızda şunu görmekteyiz ki; Arhavi ilçesinin kırsal turizm potansiyelinden yararlanabilmesi, mevcut olan kırsal turizm potansiyelini değerlendirmesi için gerçekleştirilmesi gerekenleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Öncelikle kırsal turizm, il ve ilçe genelinde hedeflenen kalkınma politikasında tamamlayıcı bir rol oynamalıdır. Böylece kırsal alanda istihdam yaratılması sağlanabilecek ve kırsaldan kente göçün yarattığı sorunların önüne geçilebilecektir. Ayrıca bölge halkı ile ziyaretçiler arasında sosyal ve kültürel etkileşim imkânları doğacaktır.
2. Kırsal turizmin gelişmesinde dikkate alınması gereken diğer bir önemli konu ise yerel halkın kırsal turizme hazırlanmasıdır. Yani kırsal turizm kapsamında sunulacak hizmetin gelecek yerli ve yabancı turistlerin talep edecekleri bir konuma getirilmesi yanında, yerel alışkanlıkların hizmet sektörü gerekleri ile bağdaştırılması gerekmektedir. Bu durum yerel halkın kırsal turizm kapsamında gerekli eğitimden geçirilmesi ile olanaklı hâle gelebilecektir.
3. Belirli hedef gruplar özellikle saptanmalıdır. Kırsal turizm kapsamında 'kadınlar' önemli bir hedef grup oluşturmaktadır. Kadınların kırsal turizm konusunda eğitilmesi ve istihdam edilmesi bölgedeki sosyal sorunların üstesinden gelinmesi için önemli bir olanak sağlayabilecektir.
4. Arhavi ilçesinin kırsal turizm açısından tanıtım faaliyetlerinin hızlandırılması da turizm potansiyelinden faydalanılmasını sağlayacaktır. Bunun için ilçedeki tüm yerel paydaşların bir arada çalışabilecekleri platformlar oluşturulmalıdır.
5. Kırsal turizmin yöre halkı tarafından benimsenmesi ve yaygınlaşması yönünde uygun teşvik yöntemlerinin geliştirilmesi, ilçede kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesi bakımından önerilebilir.
6. Kırsal turizm ve kırsal kalkınma ile ilgili tüm bu düşüncelerin sağlanabilmesi için gerekli altyapı çalışmalarının da eksiksiz ve hızlı bir şekilde tamamlanması gerekmektedir. Özellikle ilçeye uzaklığı belli bir mesafenin üzerinde olan köylere ulaşım konusunda gereken destek sağlanmalıdır. Yerel yönetimin köylerle ilgili yol, su ve elektrik konusundaki çalışmaları aralıksız devam etmekte olup ilçe köylere hizmeti eksiksiz olarak yerine getirmeye çalışmaktadırlar.
7. Sadece köylere değil, yaylalara geçiş yollarına, hatta yaylalara dahi ulaşım konusunda verimli çalışmalar yapılması gerekmektedir. Mevcut yönetimin bu konudaki olumlu çalışmalarının devam etmesi tüm çalışma ekibimizin ve köy halklarının temennisidir.
8. Ev pansiyonculuğuna olan ve gün geçtikçe artan ilginin değerlendirmeye alınması gerekmektedir. Bu konu hakkında istekli olan ev sahipleri, özellikle restorasyon konusunda yardım talep etmektedirler. Bu konudaki yerel, ulusal hatta uluslararası yardımlar ve yönlendirmeler, kırsal turizme katılan yerli ve yabancı turistlerin konaklama sorunu da bir anlamda çözmüş olacaktır.
9. Atmacılık ve bu uğraş doğrultusunda kuş gözlemciliği konularına bölge genelinde ağırlık verilmektedir. Özellikle atmaca ve diğer kuşlarla ilgili yapılacak olan

gözlemcilik çalışmaları doğrultusunda bölgeye kuş gözlemciliği konusunda ilgisi olan yerli ve yabancı turistlerin gelmesi sağlanacaktır. Arhavi köyleri, özellikle vadileri ve ormanları kuş gözlemciliği konusunda gelen kişilere büyük imkân sağlamaktadır.

10. Arhavi ilçesine bağlı köylerde bulunan dereler olta balıkçılığına müsaittir. Derelerde, köy halkının geçim kaynağı olacak seviyede yoğun balık ortalaması olmasa da ilgili ve meraklı insanların yaptığı bir faaliyettir. Bu bağlamda, sportif olta balıkçılığı kırsal turizme katılan yerli ve yabancı turistlere önerilebilecek etkinliklerden birisidir.
11. İsina Tepesi yamaç paraşütçülüğü konusunda önemli noktalardan birisidir. Arhavi Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali programında da kullanılan tepe, kırsal turizm etkinliklerine katılan ziyaretçiler için değerlendirilebilecek bir aktivitedir.
12. Trekking (sportif doğa yürüyüşü) için Kamilet Vadisi zor bir etap olsa da, köylerin yaylaları bu faaliyet için daha elverişlidir. Atlı doğa yürüyüşleri, kampçılık, piknikler, yöresel yemek yapma etkinlikleri, çiftlik işlerine yardım etme gibi faaliyetler de kırsal turizm kapsamında değerlendirilebilecek konu başlıklarıdır.
13. Arhavi köylerinin kültürel değerleri başlığında incelediğimiz, özellikle şahıs evleri konusu üzerinde yoğunlaşılabilir. Şahıs evleri gelen yerli ve yabancı ziyaretçilere açılabilir, gezip görmeleri, incelemeleri, hatta konaklama yapabilmeleri imkânı sağlanabilir. Bu şekildeki bir yaklaşım gelen ziyaretçilerin ilgisini çekecektir.
14. Ulusal ve uluslararası alanlarda uygulanan kırsal turizm ya da kırsal kalkınma projeleri kapsamına Arhavi köyleri de dâhil edilebilir. Özellikle Doğu Karadeniz ile ilgili yapılacak herhangi bir turizm ya da kalkınma projesi içerisine Arhavi ilçesi ve köylerini de dâhil etmek, bu alanlara yönelecek çalışmaları arttıracaktır.

Sonuç olarak, yeşille mavinin ahenkli bir şekilde kucaklaştığı şirin ilçe Arhavi, geleceğin turizm ve kültür merkezlerinden bir tanesi olmaya adaydır. İlçede birçok tabiat harikası diyebileceğimiz yerler bulunmaktadır. Bu turizm potansiyelini canlandırmak sadece yerel yönetimlere ve sivil toplum kuruluşlarına değil, tüm Arhavi halkına düşmektedir. Arhavi'nin turizmde hak ettiği yeri alabilmesi için çok çalışarak mevcut değerleri yerli ve yabancı birçok turistlerin ilgi odağı haline getirmemiz gerekmektedir. Buraları ziyarete gelecek olanlara en iyi ve kaliteli hizmeti sunmamız, tekrar gelecek olan misafirler için önemli bir çekicilik unsuru olacaktır.

Kaynakça

- Ahipaşaoğlu S. ve Çeltek, E. (2006). *Sürdürülebilir Kırsal Turizm*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akça, H. (2004). "Dünyada ve Türkiye'de Kırsal Turizm". *Ekonomik ve Teknik Dergi Standard*, 513, 65-76.

- Akyol, C. (2011). “Arhavi'nin Turizm Potansiyeli”. 39. *Uluslararası Arhavi Kültür ve Sanat Festivali Paneli Notları*, 2-4 Eylül, Arhavi, Artvin.
- Akyol, C. (2012). “Kırsal Turizmde Ev Pansiyonculuğu Modeli ve Karadeniz Örnekleme- Artvin”. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 2 (2), 79-83.
- Avcıkurt C. ve Köroğlu, Ö. (2008). *Kırsal Turizm İçinde: Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çeken, H., Karadağ, L. ve Dalgın, T. (2007). “Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma”. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 1-14.
- Çetiner, E. (1998). “Turizmde Bölgesel Kalkınma, Verimlilik ve Kaynakların Etkin Kullanımı”, *I. Turizm Şurası*, 20-22 Ekim, Ankara: Turizm Bakanlığı, 218.
- Gürer, N. (2003). *Kırsal Geleneksel Konut Dokusunun Turizm Balgamında Değerlendirilmesi, Cumalıkızık Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Karafaki, F. Ç. ve Yazgan, M. E. (2012). “Kırsal Turizmde Kavramsal Yaklaşım, Kırsal Turizmin Önemi ve Etkileri”. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 55-58.
- Koday, Z. (2001). “Arhavi Çayı Havzasında Coğrafi Gözlemler Hakkında İlk Notlar”. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 7 (5), 482-483.
- Küçükaltan, D. (2002). “Bir Ekolojik Kriz Alternatifi Olarak Kırsal Turizm ve Kırsal Turizmin Akdeniz Ülkeleriyle Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Çalışma” [Bildiri], *3. Ulusal Türkiye Turizmi Sempozyumu Bildirileri*, 7-8 Kasım 2002. (ss. 306-312). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Morgül, Ş. M. (2006). *Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkan, E. (2007). *Türkiye'de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Kırsal Turizm*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Soykan, F. (2006). “Avrupa'da Kırsal Turizmde Bakış Açısı ve Kazanılan Deneyim” [Bildiri]. *II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi Bildirileri*, 20-22 Nisan 2006). (ss. 71-87). Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu.
- Soykan, F. (2003). “Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi”, *Ege Coğrafya Dergisi*, 12, 1-11.
- Soykan, F. (2000). “Kırsal Turizm ve Avrupa'da Kazanılan Deneyim”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11, 28

- Şanlı, H. (2004). *Turizm ve Tarımsal Faaliyetlere Bünyelerinde Birlikte Yer Veren İşletmelerin Ekonomik Analizi: Nevşehir İli Avanos ve Ürgüp İlçeleri Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Şerefoğlu, C. (2009). *Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü-2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan İpard Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi ve Beklenen Gelişmeler*. (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Ankara: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı.
- T.C. Artvin Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2012). “Artvin Kültür Envanteri”. Artvin.
- Williams, A. ve Shaw, G. (1996). “Tourism, Leisure, Nature Protection and Agri-Tourism: Principles, Partnerships and Practice”. (Sourcebook) Exeter.
- Woodruff, J. (1997). “Oregon Agri Tourism (Agritourism Benefits Agriculture in San Diego County)”. Erişim: 21 Mart 2012, [http:// www.sfc. Ucdavis.edu/agritourism/agritourSD.html](http://www.sfc.ucdavis.edu/agritourism/agritourSD.html).
- Yılmaz, G. Ö. ve Gürol, N. K. (2012). “Balıkesir İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi”, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 23, 26.
- “Ağaçlandırma Çalışmaları Devam Ediyor”. Erişim: 12 Aralık 2011, <http://www.arhavi.bel.tr/arhavi-haberler/283-html>.
- “Kireçlik Köyü (Bahta) Tarihi”. Erişim: 26 Mayıs 2012, <http://arkabibahta.tr.gg/Kireclik-Koyu-Bahta-Tarihi.htm>.
- “Artvin İçin Hava Raporu”. 29 Nisan 2011, <http://www.mgm.gov.tr/toplam-yagis.aspx>.

